

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

**IZVJEŠĆE O OSTVARIVANJU PRAVA NA
PRAVNU POMOĆ I UTROŠKU SREDSTAVA
U 2009. GODINI**

Zagreb
ožujak 2010.

SADRŽAJ

I. UVODNE NAPOMENE.....	3
II. BESPLATNA PRAVNA POMOĆ.....	4
III. STATISTIČKI PODACI ZA 2009. GODINU.....	6
IV. NADZOR NAD PROVEDBOM ZAKONA.....	24
V. AKTIVNOSTI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA.....	25
VI. OCJENA STANJA.....	27
Sažetak sadržaja izvješća	29

(Prilog: Statistički podaci, tabelarni prikaz)

UVODNE NAPOMENE

Ostvarivanje prava na pravnu pomoć kao način ostvarivanja ustavnog prava na jednakost svih pred zakonom, prema zakonskim odredbama podliježe nadzoru Hrvatskog sabora. Parlamentarni nadzor provodi se kako u odnosu na ostvarivanje ovoga prava, tako i u odnosu na sredstva koja se za ostvarivanje prava na pravnu pomoć osiguravaju u Državnom proračunu. S tim u vezi obvezno je podnošenje posebnog izvješća o ostvarivanju prava na pravnu pomoć, državnih tijela prema Vladi Republike Hrvatske i Vladi prema Hrvatskom saboru.

Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 62/08) propisano je da će njegovu provedbu pratiti ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa, koje će na osnovi izvješća pružatelja pravne pomoći – udruga i ureda državne uprave izraditi isto za Vladu Republike Hrvatske.

Na taj se način, osim uvida u ostvarivanje prava na pravnu pomoć i utroška sredstava, omogućuje i poduzimanje mjera za daljnju dogradnju sustava, a također ukazuje se i na posebno značenje koje sustav pravne pomoći ima u okviru funkcioniranja pravne države i uklanjanja diskriminacije građana na temelju imovinskih prilika.

Kako bi se olakšao uvid u broj podnesenih zahtjeva, te stanje izdanih uputnica izrađena je aplikacija za besplatnu pravnu pomoć. Riječ je o informatičkom sustavu putem kojeg je moguće svakodnevno pretraživati stanje podnesenih zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći, broj odobrenih zahtjeva, broj izdanih uputnica, obračunatih i isplaćenih sredstva za pravnu pomoć na području teritorijalne nadležnosti ureda državne uprave u pojedinoj županiji.

Ovo Izvješće temelji se na podacima, iz godišnjih izvješća ureda državne uprave, kvartalnih i godišnjih izvješća pružatelja pravne pomoći – udruga, te statistike iz ranije spomenute aplikacije.

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

1. *Zakonodavni okvir.* Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći stupio je na snagu 08. lipnja 2008. godine. U odnosu na građane počeo se primjenjivati 01. veljače 2009. godine. U cilju zaokruživanja zakonodavnog okvira besplatne pravne pomoći donijeti, su osim navedenog Zakona i slijedeći podzakonski propisi:

- Uredba o tarifi za utvrđivanje vrijednosti iznosa naknade za pružanje primarne i sekundarne pravne pomoći („Narodne novine“ broj 13/09),
- Pravilnik o kriterijima za vrednovanje projekata ovlaštenih pružatelja besplatne pravne pomoći i pravnih klinika te o načinu izvještavanja o izvršenju projekata („Narodne novine“ broj 13/09),
- Pravilnik o obrascu zahtjeva za odobravanje korištenja besplatne pravne pomoći, obrascu uputnice i evidenciji izdanih uputnica („Narodne novine“ broj 13/09).
- Pravilnik o načinu vođenja registra udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći („Narodne novine“ broj 93/08).

2. *Institucionalni okvir* sustava besplatne pravne pomoći organiziran je na način da državni službenici u 20 ureda državne uprave u županijama te u 13 ispostava odlučuju po zahtjevima za odobravanje besplatne pravne pomoći u prvom stupnju, dok je u svim ostalim ispostavama moguće predati zahtjev koji će biti proslijeđen uredu u središtu županije. U Gradu Zagrebu poslove zaprimanja zahtjeva građana i odlučivanja u prvom stupnju obavlja jedan područni ured gradske uprave. Nadležni ured za podnošenje zahtjeva je ured na čijem području podnositelj ima prebivalište ili boravište. Ovakva mreža ureda i ispostava omogućava najveću dostupnost građanima,

Zahtjev se podnosi na propisanom obrascu uz koji se prilaže pisana izjava podnositelja i članova njegova kućanstva o dopuštenju uvida u sve podatke o imovini i dohotku, kao i izjave kojom podnositelj za točnost tih podataka odgovora materijalno i kazнено.

Ured državne uprave temeljem podataka iz zahtjeva izdaje uputnicu kojom se odobrava korištenje besplatne pravne pomoći ili donosi rješenje kojim se isto odbija. Protiv rješenja ureda kojim se zahtjev odbija podnositelj zahtjeva može podnijeti žalbu ministarstvu pravosuđa, a protiv rješenja ministarstva pravosuđa kojim se žalba odbija, može se pokrenuti upravni spor.

Povjerenstvo za pravnu pomoć savjetodavno je tijelo Ministarstva pravosuđa osnovano Zakonom. Sastavljeno je od predstavnika ministarstava, udruga, sindikata, akademske zajednice i Hrvatske odvjetničke komore. Sukladno Zakonu, zadaće Povjerenstva vezane su uz praćenje i analizu stanja u odobravanju i korištenju pravne pomoći, davanje mišljenje na projekte te davanje prijedloga i mišljenja ministru nadležnom za poslove pravosuđa u svrhu unaprjeđivanja sustava pravne pomoći.

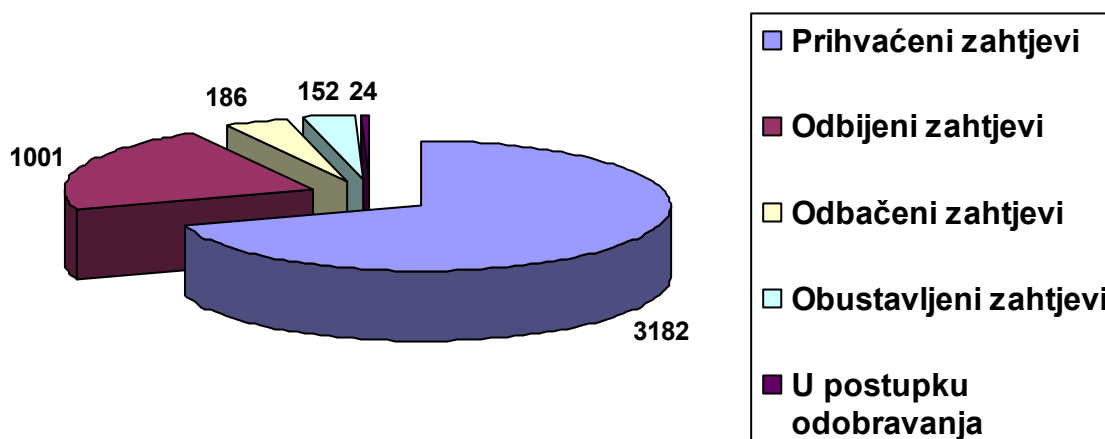
Povjerenstvo je do sada održalo četiri sjednice. Na prvoj, konstituirajućoj sjednici Povjerenstva održanoj početkom 2009. godine članovi istog upoznati su sa sustavom pravne pomoći i zadaćama Povjerenstva u predstojećem periodu. Na drugoj sjednici održanoj dana 14. travnja 2009. godine raspravljalo se o projektima pristiglim na Natječaj za financiranje projekata udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći i pravnih fakulteta za rad pravnih klinika iz sredstava za pružanje besplatne pravne pomoći u 2009. godini. Nakon provedene rasprave članovi Povjerenstva usuglasili su se oko načina raspodjele sredstva osiguranih u Državnom proračunu za ovu namjenu. Na trećoj sjednici održanoj 24. prosinca 2009. godine, jednoglasno je pozdravljena namjera Ministarstva o povećanju vrijednosti boda za utvrđivanje iznosa naknade za pružatelje pravne pomoći. Također, ukazano je na probleme ovlaštenih udruga za pružanje pravne pomoći vezanih uz provedbu Zakona, a koje se tiču uvjeta rada, zapošljavanja i načina financiranja istih. Predstavnik HOK-a upozorio je pak, na činjenicu da se načinom rada i financiranja udruga kako je to propisano Zakonom stvaraju „paralelni odvjetnički uredi“.

Tema posljednje sjednice održane u ožujku 2010. godine bila je vezana uz analizu projekata pristiglih na Natječaj za 2010. godinu, te načine daljnjeg unaprjeđenja sustava.

Zapisnici sa održanih sjednica javno se objavljuju na Internet stranici Ministarstva.

STATISTIČKI PODACI

Grafikon br. 1 Broj Zahtjeva za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć

Od dana početka primjene Zakona u odnosu na građane, tj. 1. veljače 2009. godine do 1. ožujka 2010. godine na cijelom području Republike Hrvatske zaprimljeno je sveukupno 4545 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć od toga je prihvaćeno 3182 zahtjeva, odbijeno je 1001, odbačeno ih je 186, obustavljeno 152, dok su ostali u postupku odobravanja.

Nadalje, u promatranom razdoblju izdano je sveukupno 2191 uputnica, isplaćeno je 78.076,00 kuna, dok je na temelju uputnica obračunato 1.278,319.00 kuna.

Kako bi se što bolje stekao uvid u ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć u nastavku su izneseni podaci za svaki pojedini ured državne uprave u razdoblju od dana početka primjene Zakona u odnosu na građane, od 1. veljače 2009. do 1. ožujka 2010. godine.

1. Bjelovarsko-bilogorska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 108 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, od toga ih je odobreno 74, 19 ih je odbijeno, odbačeno ih je 14, obustavljen je 1 postupak.

Također, u istom razdoblju izdana je 40 uputnica, isplaćeno je 6.580,00 kuna, a obračunato je 34.330,00 kuna.

2. Brodsko - posavska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 145 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 107, 31 je odbijen, odbačeno ih je 5, obustavljeno 2. Podaci se odnose na Ured u Slavanskom Brodu i na Ispostavu Nova Gradiška.

Također, u istom razdoblju izdano je 65 uputnica, isplaćeno je 6.195,00 kuna, a obračunato 61.724,00 kuna.

3. Dubrovačko-neretvanska županija

U navedenom razdoblju zaprimljen je 60 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 35, 25 ih je odbijeno, odbačena su 2, obustavljen nije ni jedan postupak.

Također, u istom razdoblju izdano je 17 uputnica, isplaćeno je 2.270,00 kuna, a obračunato 8.758,00 kuna.

4. Istarska županija

U navedenom razdoblju zaprimljena su 118 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 54, 34 je odbijeno, odbačeno ih je 5, obustavljena su 4 postupka.

Također, u istom razdoblju izdano je 41 uputnica, isplaćeno je 590,00 kuna, a obračunato 19.837,00 kuna.

5. Karlovačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 174 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 138, 36 ih je odbijeno, ni jedan nije odbačen, obustavljen je 1 postupak.

Također, u istom razdoblju izdano je 90 uputnica, isplaćeno je 2.860,00 kuna, a obračunato 40.208,00 kuna.

6. Požeško – slavonska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 94 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 67, 23 ih je odbijeno, 2 su odbačena, 2 su obustavljena.

Također, u istom razdoblju izdane su 32 uputnice, isplaćeno je 1.090,00 kuna, a obračunato 14.520,00 kuna.

7. Primorsko – goranska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 335 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 262, 58 ih je odbijeno, odbačeno ih je 7, obustavljena je 5 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 157 uputnica, isplaćeno je 13.913,94 kuna, a obračunato 90.694,00 kuna. Podaci uključuju uz Ured u Rijeci i ispostave na Rabu, Malom Lošinj i Delnicama.

8. Sisačko – moslavačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 469 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 353, 68 ih je odbijeno, odbačeno ih je 21, obustavljeno je 19 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdane su 255 uputnica, isplaćeno je 5.334,20 kuna, a obračunato 84.842,00 kuna.

9. Zadarska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 178 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 138, 38 ih je odbijeno, odbačeno ih je 10, obustavljeno je 9 postupaka. Podaci uključuju uz Ured u Zadru i ispostavu u Benkovcu.

Također, u istom razdoblju izdano je 103 uputnica, isplaćeno je 2.350,00 kuna, a obračunato 43.162,00 kuna.

10. Koprivničko - križevačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 140 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 87, 43 ih je odbijeno, odbačeno ih je 6, obustavljen je 1 postupak.

Također, u istom razdoblju izdano je 59 uputnica, isplaćeno je 2.550,00 kuna, a obračunato 30.502,00 kuna.

11. Krapinsko - zagorska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 114 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 63, 45 ih je odbijeno, odbačen i obustavljen nije ni jedan postupak.

Također, u istom razdoblju izdane su 64 uputnice, isplaćeno je 725,00 kuna, a obračunato 40.924,00 kuna.

12. Ličko – senjska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 38 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 47, 4 ih je odbijeno, odbačen nije ni jedan, obustavljen je 1 postupak. Podaci se odnose na Ured u Gospiću i Ispostavu Korenica.

Također, u istom razdoblju izdano je 37 uputnica, isplaćeno je 0,00 kuna, a obračunato 16.625,00 kuna.

13. Međimurska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 203 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 157, 36 ih je odbijeno, odbačen nije ni jedan, obustavljen je 1 postupak.

Također, u istom razdoblju izdano je 66 uputnica, isplaćeno je 7.363,94 kuna, a obračunato 31.912,00 kuna.

14. Osječko - baranjska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 477 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 286, 124 ih je odbijeno, odbačeno ih je 43, obustavljeno 21. Podaci se odnose osim na Ured u Osijeku i na ispostavu Donji Miholjac.

Također, u istom razdoblju izdano je 147 uputnica, isplaćeno je 6.730,00 kuna, a obračunato 122.136,00 kuna.

15. Šibensko - kninska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 117 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 77, 32 ih je odbijeno, odbačeno ih je 5, obustavljena su 2 postupka. Podaci se odnose osim na Ured u Šibeniku i na ispostavu Knin.

Također, u istom razdoblju izdano je 55 uputnica, isplaćeno je 200,00 kuna, a obračunato 32.614,00 kuna.

16. Varaždinska županija

U navedenom razdoblju zaprimljen je 269 zahtjev, od toga ih je prihvaćeno 207, 45 ih je odbijeno, odbačeno ih je 10, obustavljeno ih je 7.

Također, u istom razdoblju izdano je 144 uputnica, isplaćeno je 6.092,98 kuna, a obračunato 97.989,00 kuna.

17. Virovitičko - podravska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 161 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 119, 33 ih je odbijeno, odbačen je 1, obustavljeno ih je 7. Podaci se odnose osim na Ured u Virovitici i na ispostave Slatina i Orahovica.

Također, u istom razdoblju izdano je 58 uputnica, isplaćeno je 6.041,00 kuna, a obračunato 68.405,00 kuna.

18. Splitsko - dalmatinska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 119 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 106, 12 ih je odbijeno, odbačen je 1, ni jedan nije obustavljen.

Također, u istom razdoblju izdana je 100 uputnica, isplaćeno je 0,00 kuna, a obračunato 60.495,00 kuna.

19. Vukovarsko - srijemska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 475 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 356, 59 ih je odbijeno, odbačeno je 9, obustavljeno 30.

Također, u istom razdoblju izdano je 307 uputnica, isplaćeno je 5.070,00 kuna, a obračunato 152.743,00 kune.

20. Zagrebačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 230 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 97, 110 ih je odbijeno, odbačeno ih je 6, obustavljeno 3.

Također, u istom razdoblju izdano je 87 uputnica, isplaćeno je 0,00 kuna, a obračunato 39.170,00 kuna.

21. Grad Zagreb

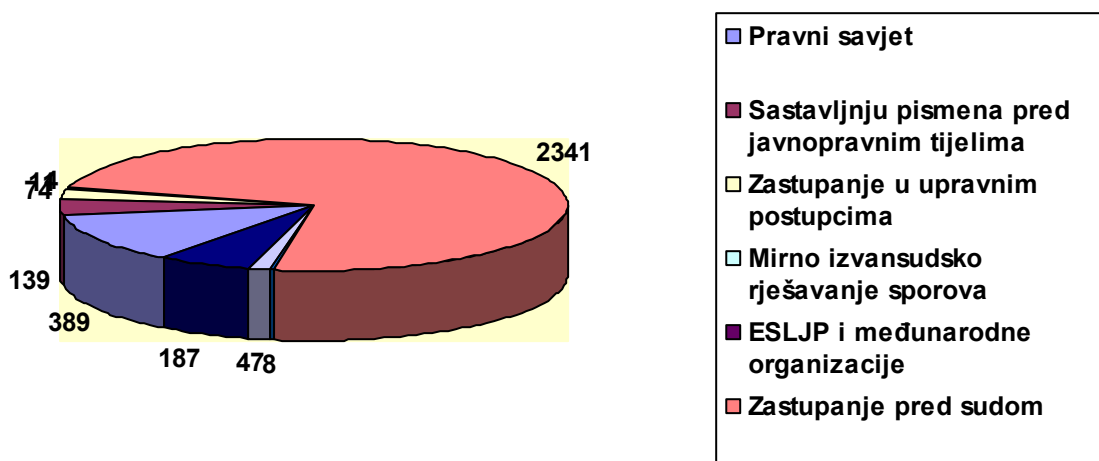
U navedenom razdoblju zaprimljeno je 488 zahtjeva, od toga ih je prihvaćeno 334, 125 ih je odbijeno, odbačen je 11, obustavljeno ih je 20.

Također, u istom razdoblju izdano je 294 uputnica, isplaćeno je 2.120,00 kuna, a obračunato 186.729,00 kuna.

2. *Vrste pravne pomoći.* Pravna pomoć ostvaruje se kao primarna ili sekundarna. Primarna pravna pomoć obuhvaća: opću pravnu informaciju, pravni savjet, pravnu pomoć u sastavljanju pismena pred tijelima uprave i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti, zastupanje u upravnim stvarima, pravnu pomoć u mirnom izvansudskom rješavanju sporova, zastupanje pred Europskim sudom za ljudska prava i međunarodnim organizacijama. Sekundarna pravna pomoć obuhvaća: zastupanje pred sudom, pravnu pomoć za mirno rješavanje sporova pred sudom, sastavljanje pismena u sudskim postupcima.

Članak 5. Zakona propisuje da će se ostvarivanje pravne pomoći odobriti u svim postupcima pred sudovima, upravnim tijelima i drugim pravnim osobama s javnim ovlastima, ako se njima rješava o *egzistencijalnim pitanjima korisnika.*

Grafikon br. 2 Vrste pravne pomoći

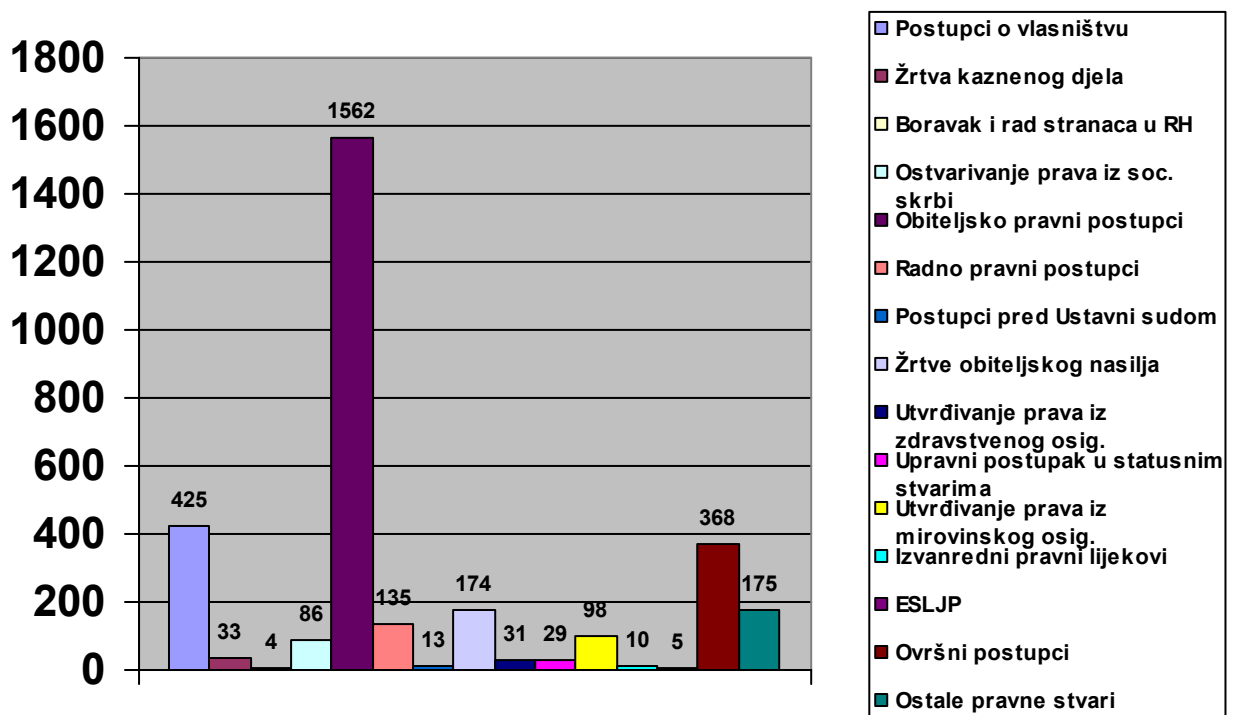
Uvidom u statističke podatke iz aplikacije za besplatnu pravnu pomoć, proizlazi da se korištenje iste češće odobrava za sekundarnu (80% slučajeva), nego za primarnu (20%) pravnu pomoć i to najčešće u postupcima zastupanja pred sudom (73,23%), zatim davanje pravnih savjeta (12,17%), sastavljanje pismena u sudskim (5,76%) i upravnim (4,32%) postupcima, zastupanje u upravnim stvarima (2,31%), zastupanje pred Upravnim sudom RH (1,47%), pravna pomoć u mirnom izvansudskom (0,34%) i sudskom (0,25%) rješavanju sporova i zastupanju pred Europskim sudom za ljudska prava i međunarodnim organizacijama (0,12%).

Nadalje, za primarnu pravnu pomoć, u promatranom razdoblju isplaćeno je ukupno 8.149,32 kune, dok je za sekundarnu isplaćen iznos 69.926,74 kuna.

4. *Vrste postupaka u kojima se odobrava pravna pomoć.* Egzistencijalna pitanja u smislu Zakona su osobito: statusna pitanja, prava iz sustava socijalne skrbi, prava iz sustava mirovinskog, invalidskog osiguranja i drugi oblici pomoći, radnopravne stvari, zaštita djece i mlađih punoljetnika, zaštita žrtava kažnjivih djela, žrtava trgovanja ljudima, obiteljskog nasilja i kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka, kao i imovinsko-pravna pitanja u vezi sa zaštitom nekretnina do veličine zadovoljavajućega stambenog prostora, u skladu sa člankom 3. Zakona, odnosno zaštitom sredstava za rad neophodnih za uzdržavanje korisnika i članova kućanstva te novčanih sredstava do dvadeset najnižih mjesečnih osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja na dan podnošenja zahtjeva prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja, po članu njegovog kućanstva.

Vezano uz spomenuti članak potrebno je istaknuti da su u Zakonu slučajevi primjerice navedeni i da se besplatna pravna pomoć može odobriti i izvan ovih propisanih situacija, u skladu s ocjenom cjelokupne situacije podnositelja zahtjeva.

Grafikon br. 3 Vrste postupaka u kojima se odobrava pravna pomoć

Od početka veljače 2009. godine do 1. ožujka 2010. pravna pomoć najčešće se odobravala u obiteljsko pravnim postupcima, uključujući postupke zaštite djece i mlađih punoljetnika s poremećajima u ponašanju kao i postupke koji se vode kod suda na temelju međunarodnih konvencija kojih je Republika Hrvatska stranka, a tiču se zaštite prava i dobrobiti djece. Takvih je postupaka bilo 1562 tj. 49,37%. Sljedeći po učestalosti su postupci o vlasništvu kada se radi o vlasništvu kuće ili stana potrebnih za stanovanje podnositelja zahtjeva ili vlasništvu nad sredstvima za rad podnositelja zahtjeva i to u 13,19% tj. 425 slučaja. Na trećem mjestu su ovršni postupci za koje se prema odredbama Zakona može odobriti pravna pomoć, kojih je u promatranom razdoblju bilo 368, odnosno 11,80% slučajeva. U 5,49% odnosno 174 postupaka pravna pomoć odobrena je žrtvama obiteljskog nasilja. 175, 5,43% slučajeva odnosi se na ostale pravne stvari. Pravna pomoć je odobrena radnicima i osobama koje traže zaposlenje u 135 postupka, tj. 4,13% slučajeva vezanih uz radnopravne sporove. U upravnim postupcima vezanim uz mirovinsko osiguranje u 98 slučajeva, odnosno 3,1%, zatim postupcima za ostvarivanje prava na socijalnu skrb u 86 slučajeva tj. 2,67%. Pravna pomoć žrtvi kažnjivog dijela odobrena je u 0,93 % slučajeva, u upravnim postupcima za utvrđivanje prava na zdravstveno osiguranje u 0,96 %, u upravnim postupcima koji se vode zbog statusnih stvari u 0,86% slučajeva, u postupcima pred Ustavnim sudom u 0,40% slučajeva, u postupcima po izvanrednim pravnim lijekovima 0,31%, u postupcima pred Europskim sudom za ljudska prava u 0,15%, u upravnim postupcima koji se odnose na boravak i rad stranaca u Republici Hrvatskoj 0,12% slučajeva.

U svezi sa primjenom odredbi kojima su propisani imovinski kriteriji upućeni su brojni komentari o strogosti navedenih imovinskih kriterija. Ministarstvo je u cilju rješavanja navedenog problema i ujednačavanja primjene Zakona, uredima državne uprave u županijama uputilo dopis kojim je iznijelo svoje viđenje tumačenja i primjene odredaba članka 2. u svezi s člankom 8. i članka 5. stavka 1. i 2. Zakona.

Naime, cilj i svrha Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći izražena je u članku 2. Zakona koji daje definiciju pojma pravne pomoći, naglašavajući pri tome okolnost da pristup sudu i drugim tijelima ne bi za posljedicu trebao imati daljnje oslabljenje imovnog stanja građana, odnosno ugrožavanje njihove egzistencije. Odredba članka 2. Zakona opća je i temeljna pravna odredba obzirom na svoj sastav, kojom se kao

glavni kriterij uzima u obzir materijalni položaj podnositelja zahtjeva, te iz toga slijedi i uska povezanost odredbe članka 2. s uvjetom odnosno kriterijem izraženim u članku 8. Zakona.

U postupku odobravanja pravne pomoći, potrebno je prvenstveno utvrditi primjenom članka 2. u vezi s člankom 8. materijalni položaj, odnosno imovno stanje podnositelja zahtjeva, pa ako su ti kriteriji zadovoljeni pristupiti utvrđivanju egzistencijalne važnosti pravne stvari za koju se pravna pomoć traži u smislu čl. 5. st. 1. i 2. Zakona. Također, valja spomenuti da se kriteriji određeni u članku 8. Zakona mogu uzeti kao pomoćni kriterij za primjenu članka 2. Zakona. Ukoliko uvjet određen člankom 2. i 8. nije zadovoljen, nije potrebno dalje ulaziti u ocjenu da li se u konkretnoj situaciji radi o egzistencijalnom pitanju za stranku.

Kroz dosadašnju praksu pokazalo se u pojedinim situacijama, da stranka iako zaista u potrebi, bude odbijena iz razloga stroge primjene kriterija propisanih člankom 8. Zakona, posebice u odnosu na zadovoljavajući stambeni prostor. U takvim slučajevima, prednost ima ostvarenje svrhe i smisla Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći na način da se uvaži i ocijeni cjelokupna situacija podnositelja zahtjeva, i da se na konkretnu situaciju, uvažavajući činjenične okolnosti svakog pojedinog slučaja, norma primjeni na svrhovit način, prema ranije spomenutom kriteriju.

5. Korisnici pravne pomoći

a) Korisnici pravne pomoći prema državljanstvu. Sukladno odredbi članka 7. Zakona, korisnici pravne pomoći mogu pored hrvatskih državljana biti i stranci na privremenom ili stalnom boravku, azilanti, stranci pod supsidijarnom i stranci pod privremenom zaštitom, koji ne mogu snositi troškove pravne pomoći bez opasnosti od egzistencijalne ugroženosti. U promatranom razdoblju, najviše korisnika besplatne pravne pomoći bili su hrvatski državljani, njih 3072. Od stranaca, besplatna pravna pomoć najčešće se odobravalala državljanima Bosne i Hercegovine 28, zatim Srbije 13, jednom državljaninu Rumunjske, jednom Južnoafričke republike, dok u 67 slučajeva nije poznato državljanstvo korisnika.

b) Korisnici pravne pomoći prema prebivalištu. Besplatnu pravnu pomoć najčešće su koristili građani s prebivalištem u Sisačko–moslavačkoj županiji (362). Na drugom

mjestu su građani iz Vukovarsko-srijemske županije (361). Zatim građani iz Grada Zagreba (327), Osječko-baranjske županije (284), Primorsko-goranske (258), Varaždinske (203), Međimurske (137), Zadarske (137), Karlovačke (136), Virovitičko-podravske (115), Brodsko-posavske (107), Splitsko-dalmatinske (101), Zagrebačke županije (102), Koprivničko-križevačke (87), Šibensko-kninske i Bjelovarsko-bilogorske (74), Požeško-slavonske i Krapinsko-zagorske (67), Istarske (57), Ličko-senjske (47) i Dubrovačko-neretvanske (33).

6. *Pružatelji pravne pomoći* su odvjetnici, udruge, sindikati i pravne klinike pri čemu su definirani oblici pravne pomoći koju pojedini od ovih subjekata može pružati.

Odvjetnici pružaju primarnu i sekundarnu pravnu pomoć.

Odvjetnik ne smije odbiti pružiti pravnu pomoć, osim u slučajevima predviđenima Zakonom o odvjetništvu za uskratu pravne pomoći. Korisnik pravne pomoći može odbijanje pružanja pravne pomoći prijaviti ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Neosnovano odbijanje pružanja pravne pomoći od strane odvjetnika smatrat će se u smislu Zakona nesavjesnim pružanjem pravne pomoći.

Iz statističkih pokazatelja vidljivo je da su pravnu pomoć u 75,8% slučajeva pružili odvjetnici, dok su udruge pružile pravnu pomoć u 24,2% slučajeva. Ovakva razlika u omjeru pružatelja pravne pomoći ne začuđuje s obzirom da je iz ranije iznesenih podataka vidljivo da se korištenje iste češće odobrava za sekundarnu (80% slučajeva), nego za primarnu (20%) pravnu pomoć i to najčešće u postupcima zastupanja pred sudom (73,23%), što su prema Zakonu ovlašteni pružati isključivo odvjetnici.

U nastavku izneseni su podaci o pružateljima besplatne pravne pomoći prema vrstama pružatelja za pojedinu županiju, kako slijedi:

Bjelovarsko-bilogorska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Brodsko-posavska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 87,5% slučajeva, a od strane udruga u 12,5%.

Dubrovačko-neretvanska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Grad Zagreb, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 40,5% slučajeva, a od strane udruga u 59,5% slučajeva.

Istarska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Karlovačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 77,9% slučajeva, a od strane udruga u 23,1% slučajeva.

Koprivničko-križevačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Krapinsko-zagorska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Ličko-senjska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Međimurska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Osječko-baranjska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 38,6% slučajeva, a od strane udruga u 61,5% slučajeva.

Požeško-slavonska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 50% slučajeva, a od strane udruga u 50% slučajeva.

Primorsko-goranska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 80% slučajeva, a od strane udruga u 20%.

Sisačko-moslavačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 82,9% slučajeva, a udruge u 17,2% slučajeva.

Splitsko-dalmatinska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika i udruga u 0% slučajeva.

Šibensko-kninska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 28,6% slučajeva, a udruga 71,5%.

Varaždinska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Virovitičko-podravska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Vukovarsko-srijemska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 69,5% slučajeva, a od strane udruga u 30,6%.

Zadarska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 94,8% slučajeva, a od strane udruga u 5,3%

Zagrebačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika i udruga u 0% slučajeva.

Udruge, sindikati i pravne klinike pružaju samo primarnu pravnu pomoć.

Sindikati pružaju primarnu pravnu pomoć pod uvjetima koji su Zakonom propisani za ovlaštene udruge. Trenutno je registriran jedan sindikat – Savez samostalnih sindikata Hrvatske.

Pravne klinike. Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći propisano je da pravni fakulteti mogu pružati pravnu pomoć putem pravnih klinika. Međutim, Zakon se zadržao samo na otvaranju mogućnosti djelovanja pravnih klinika te propisivanju načina pružanja pravne pomoći, kada i ako klinike budu ustrojene, a sve to radi izbjegavanja zadiranja u autonomiju sveučilišta. Stav je Ministarstva da je poticanje rada pravnih klinika od izuzetne važnosti, između ostalog i radi uključivanja studenata u konkretno buduće pravno zvanje. Trenutno su registrirane dvije pravne klinike – Pravna klinika Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu i Zagrebu.

Udruga stječe ovlast za pružanje pravne pomoći upisom u Registar udruga pri Ministarstvu pravosuđa, pod uvjetima propisanim Zakonom.

Do 1. ožujka 2010. registriralo se 30 udruga (uključujući sindikat i pravne klinike). Najviše udruga, njih 13 ima svoje sjedište na području Grada Zagreba, 4 udruge imaju sjedište na području Vukovarsko-srijemske županije, 3 na području Osječko-baranjske, te po jedna na području Karlovačke, Koprivničko-križevačke, Istarske, Šibensko–kninske, Požeško-slavonske, Bjelovarsko-bilogorske, Primorsko-goranske, Splitsko– dalmatinske i Sisačko – moslavačke.

Nakon provedene registracije, udruge svake godine predaju prijavu na Natječaj za financiranje projekata udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći i pravnih fakulteta za rad pravnih klinika iz sredstava za pružanje besplatne pravne pomoći. U protekloj godini Javni poziv za podnošenje projekata na Natječaj objavljen je 9. veljače, te je zaključno do 20. ožujka 2009. godine ukupno zaprimljeno 26 projekata od strane udruga i pravne klinike.

Prijavljeni projekt mora sadržavati dokumentirane podatke o broju slučajeva pružene pravne pomoći iz prethodne godine ako je udruga pružala pravnu pomoć u toj godini, određenje o pravnom području i vrsti postupaka za koje će se pružati pravna pomoć, određenje o području na kojem će djelovati, uz navođenje jedinica lokalne i područne (regionalne samouprave) u kojima udruga namjerava pružati pravnu pomoć, kao i podatke o broju kvalificiranih osoba za pružanje pravne pomoći i njihovom rasporedu na području djelovanja.

O predloženim projektima mišljenje daje Povjerenstvo za pravnu pomoć, na temelju utvrđenih kriterija, dok konačnu odluku o dodjeli sredstava donosi Ministar pravosuđa. Također, Zakon propisuje da ovlaštene udruge mogu pružati primarnu pravnu pomoć i osobama koje nisu korisnici pravne pomoći po odredbama ovog

Zakona i koja se ne financira sredstvima iz Državnog proračuna. Na taj se način uvažava dosadašnji rad udruga i omogućava se njihov daljnji rad na legalan način.

Nakon otvaranja ponuda i detaljnog uvida u priloženu dokumentaciju svake pojedine udruge, utvrđeno je da su 22 udruge i Pravna klinika pravnog fakulteta u Splitu dostavile svu potrebnu dokumentaciju u zakonskom roku te na taj način zadovoljile formalne uvjete natječaja. Tri pristigla projekta nisu udovoljila formalnim uvjetima natječaja. Povjerenstvo za pravnu pomoć donijelo je zaključak o prijedlogu za prihvaćanje ponuda za dodjelu financijskih sredstava za 2009. godinu, te su financijska sredstava dodijeljena Odlukom ministra pravosuđa od 15. travnja 2009. godine.

NAZIV UDRUGE	BROJ OSTVARENIH BODOVA	DODJELJENA SREDSTVA
Matica umirovljenika Hrvatske	27 bodova	86.400,00 kn
Savez samostalnih sindikata Hrvatske	30 bodova	96.000,00 kn
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek	25 bodova	80.000,00 kn
Udruga za pružanje besplatne pravne pomoći Pravna pomoć Drniš	22 bodova	70.400,00 kn
Informativno pravni centar	25 bodova	80.000,00 kn
Ženska udruga Izvor Tenja	27 bodova	86.400,00 kn
Srpski demokratski forum	35 bodova	112.000,00 kn
Sudačka mreža	30 bodova	96.000,00 kn
Projekt građanskih prava Sisak	29 bodova	92.800,00 kn
Zajednica udruga HVIDR-a Grada Zagreba	40 bodova	128.000,00 kn
Udruga Pravde za pružanje pravne pomoći	22 boda	70.400,00 kn
Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć Vukovar	27 bodova	86.400,00 kn
Udruga za besplatnu pravnu pomoć	20 bodova	64.000,00 kn

Udruga za pružanje besplatne pravne pomoći zakonitost prava	22 boda	70.400,00 kn
Odbor za ljudska prava Karlovac	27 bodova	86.400,00 kn
Udruga za pružanje pravne pomoći Romima i ostalim građanima Grada Bjelovara	22 boda	70.400,00 kn
Zajedničko vijeće općina Vukovar	27 bodova	86.400,00 kn
Udruga za pomoć i edukaciju žrtava mobbinga	25 bodova	80.000,00 kn
„Glas čovječnosti“, Udruga za potporu osoba s invalidnošću hendikepom Osječko-Baranjske županije	26 bodova	83.200,00 kn
Udruga žena Romkinja Hrvatske „Bolja budućnost“	39 bodova	124.800,00 kn
Hrvatska udruga za mirenje	40 bodova	128.000,00 kn
Centar za participaciju žena u društvenom životu	19 bodova	60.800,00 kn
Pravna klinika Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu	22 boda	70.400,00 kn

Nakon proteka roka za prigovor na rezultate natječaja sklopljeni su ugovori o financiranju projekata udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći i pravnih fakulteta za rad pravnih klinika iz sredstava za pružanje besplatne pravne pomoći za 2009. godinu sa 21 udrugom i jednom pravnom klinikom. Na taj je način udrugama za projekte pružanja pravne pomoći iz Državnog proračuna dodijeljeno sveukupno 2.010.000,00 kn.

U listopadu 2009. godine, daljnjih 220.000,00 kuna odlukom ministra pravosuđa dodijeljeno je ovlaštenim udrugama za pokrivanje materijalnih troškova vezanih uz pružanje pravne pomoći i to na način da je na ime navedenih troškova svakoj udruzi dodijeljeno 10.000,00 kuna.

Pravilnikom o kriterijima za vrednovanje projekata udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći i pravnih klinika te o načinu izvještavanja o izvršenju projekata (NN 13/09) propisano je da su pružatelji besplatne pravne pomoći

dužni podnositi godišnja izvješća o utrošku sredstava odobrenih na temelju projekta Ministarstvu pravosuđa i to do 15. siječnja tekuće godine za prethodnu godinu.

Neurošena sredstva pružatelji su dužni uplatiti u Državni proračun, najkasnije 15 dana od podnošenja izvješća.

Za 2009. godinu godišnje izvješće su podnijele sve udruge, s kojima je potpisan Ugovor o financiranju projekata. Podaci iz izvješća udruga o broju predmeta po kojim je pružena pravna pomoć prikazani su u tablici kako slijedi:

NAZIV UDRUGE	BROJ ZAPRIMLJENIH UPUTNICA	UKUPNA VRIJEDNOST UPUTNICA U KUNAMA
Matica umirovljenika Hrvatske	0	0
Savez samostalnih sindikata Hrvatske	2	120,00 kn
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek	5	732,00 kn
Informativno pravni centar	5	620,00 kn
Ženska udruga « Izvor »	15	1.600,00 kuna
Srpski demokratski forum	0	0
Sudačka mreža	7	860,00 kn
Projekt građanskih prava Sisak	65	6.215,00 kn
Zajednica udruga HVIDR-a Grada Zagreba	0	0
Udruga Pravde za pružanje pravne pomoći	0	0
Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć Vukovar	5	472,00 kn
Udruga za pružanje besplatne pravne pomoći « Zakonitost prava »	33	3.680,00 kn
Odbor za ljudska prava Karlovac	3	440,00 kn
Udruga za pružanje pravne pomoći Romima i ostalim građanima Grada Bjelovara, županije Bjelovarske-bilogorske i RH	0	0
Zajedničko vijeće općina Vukovar	0	0
Udruga za pomoć i edukaciju žrtava mobbinga	0	0
Glas čovječnosti», Udruga za potporu osoba s invalidnošću i hendikepom Osječko- « baranjske županije	1	100,00 kn

Udruga žena Romkinja Hrvatske « Bolja budućnost »	0	0
Hrvatska udruga za mirenje	0	0
Centar za participaciju žena u društvenom životu Rijeka	2	200,00 kn
Udruga pravna pomoć Drniš	0	0
Pravna klinika Pravnog fakulteta Split	2	340,00 kn

Temeljem uputnica priloženih izvješću utvrđen je iznos dodijeljenih sredstava utrošen za pružanje pravne pomoći od strane svake pojedine udruge, te je početkom veljače 2010. zatraženo da se neutrošeni iznosi vrate u Državni proračun, na taj je način u Državni proračun vraćeno sveukupno 1.519,300,00 kuna.

Međutim ovu, Zakonom propisanu, obvezu nisu ispunile sljedeće udruge:

Udruga Pravde za pružanje pravne pomoći nije vratila iznos od 59.700,00 kuna.

Na taj način nije izvršen povrat sredstava u Državni proračun u ukupnom iznosu od 59.700,00 kuna.

U 2010. godini Javni poziv za podnošenje projekata udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći i pravnih fakulteta objavljen je 4. siječnja. Cjeloviti tekst Natječaja objavljen je na internet stranici Ministarstva, na koji je zaključno sa 15. siječnjem 2010. godine ukupno zaprimljeno 23 prijedlog projekata od strane udruga (uključujući i dvije pravne klinike). Utvrđeno je da ni jedan od podnesenih projekata nije imao formalnih nedostataka.

Dana 3.ožujka održana je sjednica Povjerenstva za pravnu pomoć na kojoj je donesen zaključak o prijedlogu za prihvaćanje ponuda za dodjelu financijskih sredstava za 2010. godinu. Odluko o dodjeli sredstva donio je ministar pravosuđa 17. ožujka 2010. godine, kojim se na gore spomenuti broj udruga i pravnih klinika dodjeljuje sveukupno 330.000,00 kuna

7. *Financiranje.* Sredstva za troškove organizacije sustava besplatne pravne pomoći i troškove prema uputnicama osiguravaju se u Državnom proračunu. Osim na taj način mogu se osigurati i iz sredstava lokalne i područne (regionalne) samouprave, donacija i iz drugih izvora u skladu sa zakonom. Od ukupno osigurane

pravne pomoći do 50% se dodjeljuje na temelju natječaja udrugama i visokim učilištima za rad pravnih klinika, a 50% se osigurava za druge oblike pravne pomoći.

Visine utvrđenih naknada za pruženu pravnu pomoć, sukladno članku 60. stavku 2. Zakona, propisane su odredbama Uredbe o tarifi za utvrđivanje vrijednosti iznosa naknade za pružanje primarne i sekundarne pravne pomoći, iste se temelje na iznosima utvrđenim u odvjetničkoj tarifi, a vrijednost boda svake godine utvrđuje se Uredbom Vlade. Uredbom kojom Vlada propisuje visinu nagrade za rad pružatelja pravne pomoći na temelju uputnice vodi se aktivna politika na način da se , osigurava dosljednu primjenu Zakona u okviru financijskih mogućnosti države.

Nadalje, odobravanje pravne pomoći odnosi se na potpuno ili djelomično osiguravanje plaćanja troškova pravne pomoći ovisno o imovinskom stanju podnositelja zahtjeva. Naime, predviđena je mogućnost da korisnik pravne pomoći, zavisno od svojih materijalnih prilika, sudjeluje u troškovima postupka u određenom postotku. Predloženo rješenje omogućuje racionalno korištenje sredstava kao i jačanje odgovornosti pojedinca pri pokretanju i vođenju postupaka. Ujedno se omogućava ostvarivanje prava na pravnu pomoć većem broju korisnika uz ista raspoloživa sredstva.

Kad je korisnik pravne pomoći potpuno ili djelomično uspio u postupku te mu sud dosudi imovinu ili primitak, odnosno kad mu u upravnom postupku pripadne određena imovina ili primitak osim imovine i primitaka koji se prema odredbama ovoga Zakona izuzimaju kod utvrđivanja imovnoga stanja podnositelja zahtjeva, korisnik je dužan iznos plaćene pravne pomoći prema obračunatoj uputnici uplatiti u Državni proračun, ako taj iznos suprotna strana nije neposredno uplatila u Državni proračun. Na predloženi način Državni proračun ima mogućnosti povrata isplaćenih iznosa za pravnu pomoć u svim slučajevima u kojima stranke u postupku uspiju. Kad korisnik pravne pomoći izgubi spor za čije vođenje mu je odobrena pravna pomoć, nije dužan nadoknaditi plaćene troškove pravne pomoći.

Zakonom je u članku 39. otvorena mogućnost da ministar financija može intervenirati u postupak i način obračuna uputnica, budući da se isplate u konačnici vrše iz Državnog proračuna putem Državne riznice. Ovu mogućnost ministar financija ne mora koristiti ako ocijeni da postojeći propisi o financijskom poslovanju na zadovoljavajući način uređuju isplate prema izdanim i obračunatim uputnicama.

Prema podacima iz sustava Državne riznice za 2009. godinu aktivnost A630048 Besplatna pravna pomoć planirana je u ukupnom iznosu od 8. 245.155

kuna, te je provedenim Izmjenama i dopunama Državnog proračuna za 2009. godinu i preraspodjelama Vlade Republike Hrvatske smanjena na iznos od 2.503.285 kuna.

Proračuni pojedinih ureda državne uprave iznosili su kako slijedi:

Bjelovarsko-bilogorska županija, 116.000,00 kn
Brodsko-posavska županija, 335.000,00 kn
Dubrovačko-neretvanska županija, 21.000,00 kn
Grad Zagreb, 590.000,00 kn
Istarska županija, 29.000,00 kn
Karlovačka županija, 186.000,00 kn ,
Koprivničko-križevačka županija, 54.000,00 kn,
Krapinsko-zagorska županija, 40.000,00 kn
Ličko-senjska županija, 14.000,00 kn
Međimurska županija, 125.000,00 kn
Osječko-baranjska županija, 837.000,00 kn
Požeško-slavonska županija , 40.000,00 kn
Primorsko-goranska županija , 90.000,00 kn
Sisačko-moslavačka županija , 275.000,00 kn
Splitsko-dalmatinska županija, 620.000,00 kn
Šibensko-kninska županija, 220.000,00 kn
Varaždinska županija, 100.000,00 kn
Virovitičko-podravska županija, 82.000,00 kn
Vukovarsko-srijemska županija , 390.000,00 kn
Zadarska županija, 131.000,00 kn
Zagrebačka županija, 205.000,00 kn

U 2010. godini je u Državnom proračunu za besplatnu pravnu pomoć predviđeno 6.835.000,00 kuna.

NADZOR NAD PROVEDBOM ZAKONA

Sukladno članku 61. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći nadzor nad provedbom Zakona obavlja ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa. U

obavljanju upravnog nadzora posebno se nadzire postupanje ureda u odobravanju pravne pomoći.

U 2009. godini proveden je upravni nadzor u Primorsko-goranskoj i Varaždinskoj županiji.

U prostorijama Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji, upravni nadzor obavljen je dana 27. veljače 2009. godine tom prilikom nisu utvrđene nezakonitosti ili nepravilnosti u radu i postupanju, kao ni nedostaci u rješavanju upravnih stvari. Također, utvrđena je zadovoljavajuća stručna osposobljenost službenika/ca i odgovarajući odnos istih prema strankama.

Dana 20. svibnja 2009. godine, proveden je upravni nadzor u Uredu državne uprave u Varaždinskoj županiji. U provedbi nadzora, koji je bio više instruktivnog karaktera, izvršen je uvid u spise predmeta, te je promatran način postupanja službenika sa strankama. Nakon pregleda spisa predmeta utvrđeno je da nije došlo do nepravilnosti u radu i postupanju, da ne postoje nedostaci u rješavanju upravnih stvari, te da je pokazana izuzetna stručna osposobljenost službenika/ca, kao i odgovarajući odnos prema strankama.

Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem pravne pomoći obavlja, po službenoj dužnosti, tijelo pred kojim se vodi postupak u kojem stranka ostvaruje pravo na pravnu pomoć. Kada je nestručno i nesavjesno pravnu pomoć pružao odvjetnik, Ministarstvo će o tome obavijestiti Hrvatsku odvjetničku komoru. U slučaju pružanja nestručne i nesavjesne pomoći od strane udruge o tome će unijeti zabilješku u registar, dok će u slučaju višekratnog ponavljanja donijeti rješenje o zabrani pružanja pravne pomoći i brisanju iz registra udruga koje pružaju pravnu pomoć. Navedeni slučajevi u praksi se još nisu pojavili.

AKTIVNOSTI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA

U sklopu Ministarstva pravosuđa osnovan je Odjel za besplatnu pravnu pomoć koji, pored vođenja drugostupanjskog žalbenog postupka, obavlja i poslove upravnog nadzora u odnosu na provedbu Zakona, te vodi Registar udruga ovlaštenih za pružanje primarne pravne pomoći.

Nakon stupanja na snagu Zakona pokrenuta je promidžbena kampanja kojoj je za cilj bilo sveobuhvatno informiranje javnosti o sustavu besplatne pravne pomoći i to putem konferencija za novinare, posebnih emisija na radiju i televiziji i putem internetske stranice Ministarstva na kojoj su objavljeni osnovni podaci te dokumenti koji uređuju ovo područje, a sve u cilju pružanja informacija potencijalnim korisnicima besplatne pravne pomoći.

Nadalje, u svrhu stručnog osposobljavanja službenika zaposlenih u uredima državne uprave na poslovima besplatne pravne pomoći, tijekom prosinca 2008. godine, te siječnja 2009. godine Ministarstvo je izvršilo edukaciju 88 službenika u prostorijama Carinske uprave pri Policijskoj akademiji. Dok je u suradnji sa ministarstvom uprave organizirana je i provedena edukacija radi dodatnog usavršavanja službenika zaposlenih na poslovima besplatne pravne pomoći.

Edukacija je podijeljena na pet modula, i to: Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, Informacijski sustav besplatne pravne pomoći, Upoznavanje rada s informacijskim sustavom besplatne pravne pomoći, Zakon o općem upravnom postupku i Komuniciranje s podnositeljima zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći.

Kako bi se analiziralo izvršenje mjera za početak primjene Zakona, krajem siječnja 2009. godine održan je sastanak s predstojnicima ureda državne uprave. U ožujku je održan sastanak sa službenicima koji rade na poslovima odobravanje pravne pomoći u prvom stupnju na kojem je analiziran dosadašnji rad i dogovorena rješenja u cilju ujednačavanja prakse u svim uredima državne uprave u županijama.

U periodu od 15. -17. lipnja 2009. godine u Valbandonu održalo se savjetovanje sa službenicima ureda državne uprave u županijama sa ciljem razjašnjenja određenih pitanja koja su se otvorila u provedbi Zakona u radu prvostupanjskih tijela što je uvelike doprinijelo unapređenju i ujednačavanju prakse.

Za državne službenike koji u Ministarstvu pravosuđa rade na poslovima drugostupanjskog odlučivanja u sustavu besplatne pravne pomoći održana je

edukacija u suradnji sa Upravnim sudom, pri Centru za stručno osposobljavanje službenika.

Katalogom izobrazbe državnih službenika za 2010. godinu predviđena je daljnja edukacija.

U sklopu TAIEX programa predstavnici Ministarstva pravosuđa su u studenom i prosincu 2008. godine posjetili Nizozemsku i Mađarsku radi upoznavanja s načinom organiziranja i provedbe sustava besplatne pravne pomoći u tim zemljama.

U cilju razvijanja i jačanja suradnje s nevladinim udrugama Ministarstvo pravosuđa je održalo niz sastanaka, među kojima treba istaknuti sastanak koji je ministar pravosuđa održao 21. siječnja 2009. godine s predstavnicima nevladinih udruga. Katalogom izobrazbe državnih službenika za 2010. godinu predviđena je daljnja edukacija kroz Centar za stručno osposobljavanje službenika

23. listopada 2009. g. održan je **Okrugli stol na temu „Iskustva u primjeni Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći“**. Ministarstvo pravosuđa nakon skoro devet mjeseci primjene Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći željelo je procijeniti i analizirati prve rezultate primjene Zakona i na taj način obilježiti Europski dan građanskog pravosuđa.

Ministar pravosuđa i predstavnik Delegacije Europske Komisije u Republici Hrvatskoj pozdravnim su govorima otvorili Okrugli stol kojem je uz eksperte iz Velike Britanije i Savezne Republike Njemačke prisustvovalo i devedesetak uzvanika, predstavnika Vrhovnog suda RH, Upravnog suda RH, Hrvatske odvjetničke komore, općinskih sudova, Ministarstva pravosuđa, Ureda za udruge Vlade RH, Ureda pučkog pravobranitelja, ureda državne uprave u županijama i udruga civilnog društva.

Predstavnik Delegacije Europske Komisije u Republici Hrvatskoj naglasio je važnost koju uspostava sustava besplatne pravne pomoći ima za Hrvatsku u svjetlu pristupnih pregovora, te u tom smislu pozdravio značajan napredak na tom području kao što je i istaknuo potrebu daljnjeg unapređenja sustava posebice u odnosu na pojednostavljenje obrasca zahtjeva ali i povećanje iznosa naknade za pružatelje, kao i povećanje sredstava državnog proračuna osiguranih za tu namjenu.

Ostali sudionici Okruglog stola ocijenili su donošenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći velikim korakom naprijed u pravnom sustavu Republike Hrvatske, iz razloga

što pravosuđe i ostala tijela postaju dostupna svim građanima pod jednakim uvjetima.

Tijekom održavanja Okruglog stola identificirana su pitanja na kojima treba poraditi u cilju daljnjeg jačanja i unapređivanja sustava besplatne pravne pomoći.

OCJENA STANJA

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći primjenjuje se u odnosu na građane posljednjih godinu dana. Njegovim stupanjem na snagu, zajedno sa ostalim podzakonskim propisima, u Republici Hrvatskoj je po prvi put uspostavljen sustav kojim se svim građanima, bez obzira na njihovo imovinsko stanje, omogućuje ravnopravan pristup pravosuđu.

Kako se radi o sasvim novom sustavu, problemi prilikom uspostave i realizacije bili su očekivani.

Kao glavni problem javlja se nezadovoljstvo pružatelja pravne pomoći, odvjetnika i udruga, simboličnom naknadom koju ostvaruju. Kako bi se bar donekle poboljšao položaj pružatelja, vrijednost boda na osnovi koje se obračunava spomenuta naknada, u 2010. godini podignuta je na 3 kune. Međutim, s obzirom da je navedeni iznos i dalje daleko ispod redovne odvjetničke tarife, stav je Ministarstva da bi istu trebalo povećati do vrijednosti od 70% redovne odvjetničke tarife.

Nadalje, uredi državne uprave i udruge u početku su ukazivali na komplicirani obrazac zahtjeva koji, pravnički neuke, stranke trebaju ispuniti kako bi se mogao pokrenuti postupak odobravanja besplatne pravne pomoći. Slijedom navedenih primjedbi Ministarstvo je pojednostavilo obrazac zahtjeva i smanjilo njegov opseg gotovo dvostruko, te izbrisalo rubrike, koje su se u praksi pokazale nepotrebne. Također, terminologija obrasca usklađena je sa novim Zakonom o upravnom postupku. Radi navedenih izmjena ministar pravosuđa donio je Pravilnik o obrascu zahtjeva za odobravanje korištenja besplatne pravne pomoći, obrascu uputnice i evidenciji izdanih uputnica („Narodne novine“ broj 13/10).

Na slične nedostatke upozoreno je i u Izvješću o napretku za 2009. godinu podnesenom od strane Europske Komisije – „...Ipak, složenost postupka, niski

odvjetnički honorari u usporedbi s njihovim uobičajenim tarifama značajna smanjenja u proračunu za pružanje pravne pomoći nisu jamac odgovarajućeg pristupa pravdi. Učinkovita provedba besplatne pravne pomoći također je ugrožena nejednakom teritorijalnom raspoređenošću nevladinih organizacija koje pružaju pravnu pomoći.“

U cilju daljnjeg unaprijeđenja sustava, Ministarstvo u suradnji s uredima državne uprave nastavlja ulaganja u edukaciju svih čimbenika uključenih u ovaj proces, posebice državnih službenika zaposlenih na poslovima odobravanja zahtjeva građana za korištenje besplatne pravne pomoći odvjetnika, ovlaštenih udruga civilnog društva, ali i predstavnika sudbene vlasti.

Uvidom aplikaciju za besplatnu pravnu pomoć utvrđeno je da je u cijeloj prošloj godini podneseno 3802 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, što je prosječno 905 zahtjeva po kvartalu. U prvom kvartalu 2010. godine podneseno je 1115 zahtjeva iz čega proizlazi tendencija porasta istih i u budućnosti, te je u tom smislu potrebno istaknuti daljnju potrebu intenzivnog informiranja javnosti o značenju besplatne pravne pomoći za građane i načinima njezina ostvarenja, kao i osiguranja dostatnih sredstava u Državnom Proračunu za tu namjenu.

IZVJEŠĆE O OSTVARIVANJU PRAVA NA PRAVNU POMOĆ I UTROŠKU SREDSTAVA U 2009. GODINI

- SAŽETAK SADRŽAJA -

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći stupio je na snagu 8. lipnja 2008. godine. U odnosu na građane počeo se primjenjivati 1. veljače 2009. godine. Odredbom članka 68. Zakona propisano je da će Ministarstvo pravosuđa svake godine podnijeti Vladi Republike Hrvatske izvješće o ostvarivanju prava na pravnu pomoć i utrošenim sredstvima za prethodnu godinu.

U prvom poglavlju „Besplatna pravna pomoć“, daje se cjeloviti prikaz sustava besplatne pravne pomoći u Hrvatskoj, kroz zakonodavni i institucionalni okvir. Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći i podzakonskim propisima uspostavljen je sustav u kojem se omogućava građanima slabijeg imovnog stanja angažiranje odvjetnika i dobivanje pravne pomoći za pojedine pravne radnje i ravnopravan pristup sudskim i upravnim postupcima. Institucionalni okvir organiziran je na način da građani podnose zahtjev za besplatnu pravnu pomoć uredima državne uprave u županiji, prema mjestu prebivališta, a koji onda u prvom stupnju rješavaju po istima. U drugom stupnju, po žalbama na navedena rješenja odlučuje Ministarstvo pravosuđa, u okviru kojega je osnovan Odjel za besplatnu pravnu pomoć. Također, sukladno Zakonu kao savjetodavno tijelo Ministarstva osnovano je Povjerenstvo za pravnu pomoć.

U drugom, središnjem dijelu, ovoga izvješća izneseni su statistički podaci za 2009. godinu, koji se temelje na podacima iz aplikacije za besplatnu pravnu pomoć, te izvješćima ureda državne uprave u županijama i godišnjim izvješćima udruga. Tako su izneseni podaci o broju zaprimljenih zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć na cijelom teritoriju Republike Hrvatske i u svakoj pojedinoj županiji, zatim o broju odbijenih, odbačenih, obustavljenih i zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć koji su u postupku odobravanja. Također, izneseni su podaci za vrste pravne pomoći i vrste postupaka u kojima se pravna pomoć u protekloj godini odobravalala. U svezi s istima istaknuti su načini tumačenja ključnih zakonskih odredbi, članaka 2. u svezi sa člankom 8., te članka 5. stavaka 1. i 2. Nadalje, u dijelu koji se odnosi na korisnike

pravne pomoći izneseni su statistički podaci za korisnike prema državljanstvu i prema prebivalištu s obzirom na županiju. U pogledu pružatelja pravne pomoći izneseni su podaci o udjelu slučajeva pružene pravne pomoći od strane odvjetnika i od strane udruga u svakoj pojedinoj županiji. U svezi s udrugama opisan je način registracije udruga i način financiranja prilikom pružanja primarne pravne pomoći građanima, te su izneseni podaci o broju slučajeva pružene pravne pomoći od svake pojedine udruge u protekloj godini i iznosu koji je za to utrošen.

U financijskom dijelu izvješća prikazana je struktura troškova besplatne pravne pomoći, te je opisan način na koji se financiraju pružatelji pravne pomoći. U statističkom dijelu izneseni su podaci o sredstvima koji su u Državnom proračunu za 2009. godinu bili namijenjeni za financiranje sustava besplatne pravne pomoći, te iznosi proračuna svakog pojedinog ureda državne uprave u županijama.

Sukladno članku 61. Zakona nadzor nad provedbom istog obavlja Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa, u skladu sa navedenom odredbom u trećem dijelu „Nadzor nad provedbom Zakona“ opisani su slučajevi nadzora provedeni koji su u 2009. godini provedeni nad radom ureda državne uprave u županijama.

U petom dijelu „Aktivnosti Ministarstva pravosuđa“ pobliže je prikazan rad Odjela za besplatnu pravnu pomoć, koji pored već spomenutih drugostupanjskih poslova u postupku odobravanja besplatne pravne pomoći sukladno Zakonu obavlja i poslove upravnog nadzora, te vodi Registar ovlaštenih udruga. Pored navedenog u svrhu stručnog osposobljavanja organizira edukacije za službenike zaposlene na poslovima odobravanja besplatne pravne pomoći, te provodi kampanju informiranja javnosti o sustavu putem sredstava javnog priopćavanja. U svezi s tim u listopadu 2009. održan je Okrugli stol cilj kojega je bio analiza sustava besplatne pravne pomoći nakon što je Zakon bio u primjeni gotovo devet mjeseci.

Kao zaključak iznesena je ocjena stanja i projekcija za budućnost, pri čemu je naglasak stavljen na probleme i nedostatke sustava i potrebu za rješavanjem istih kako bi se iznašla rješenja u svrhu poboljšanja efikasnosti i ostvarivanja cilja i svrhe samoga sustava.

